

УДК 631.162:633

Чернявська Т.В.

Кучеркова С.О., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВИТРАТ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

У статті розглянуто основні проблеми обліку витрат, які стосуються сільськогосподарських підприємств України. Також визначено основні недоліки розвитку підприємств на сучасному етапі існування. Запропоновано деякі шляхи підвищення рентабельності та конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств України.

Ключові слова: витрати, облік витрат, управління витратами.

Cherniavska T., Kucherкова S.

PROBLEMS OF COST ACCOUNTING IN AGRICULTURAL ENTERPRISES UKRAINE

In the article the basic problems of cost accounting, which relate to agricultural enterprises in Ukraine. Also defined are the main disadvantages of enterprise development at the modern stage of existence. Suggests some ways to increase the profitability and competitiveness of agricultural enterprises in Ukraine.

Key words: costs, cost accounting, cost management.

Чернявская Т.В., Кучервкова С.А.

ПРОБЛЕМЫ УЧЕТА РАСХОДОВ В СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ УКРАИНЫ

В статье рассмотрены основные проблемы учета расходов, относящихся сельскохозяйственных предприятий Украины. Также определены основные недостатки развития предприятий на современном этапе существования. Предложены некоторые пути повышения рентабельности и конкурентоспособности сельскохозяйственных предприятий Украины.

Ключевые слова: затраты, учет затрат, управление затратами.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі ринкової економіки України можна спостерігати як розвиток одних галузей, так і занепад інших. Другий варіант особливо стосується сільського господарства. Не дивлячись на те, що Україна є

Чернявська Т.В., Кучеркова С.О.

аграрною країною, вона має великий не реалізований потенціал у сільгоспвиробництві. Раніше про Україну казали «житниця ЄСРЄ», та зараз, на жаль, ми бачимо занепад села. Але, іще існує можливість розвитку цієї галузі. Потрібно лише переконатися в тому, що сільське господарство є важливою частиною у розвитку економіки України.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Значний внесок у дослідження обліку витрат у частині виробництва продукції рослинництва зробили такі вчені, як: Бутинець Ф.Ф., Хомин П.Я., Давидюк Т.В., Малюга Н.М., Чижевська Л.В., М.Г. Чумаченко та інші.

У їх наукових працях висвітлюються найбільш актуальні питання щодо обліку витрат. Та, більшість досліджень останніх років, присвячені промислового виробництву і не торкаються особливостей обліку витрат у рослинництві.

Цілі статті. Робота спрямована на дослідження сучасного стану сільського виробництва, зокрема обліку витрат, як важливого елементу діяльності підприємства.

Метою статті є пошук шляхів удосконалення обліку витрат у частині виробництва продукції рослинництва. Також ми визначимо передумови розвитку сільськогосподарських підприємств України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сільське виробництво є специфічною галуззю господарства і має ряд особливостей:

1. Виробництво сільськогосподарської продукції залежить, перш за все, не стільки від людського, як від природного фактора. Тому, неможливо точно спрогнозувати який саме у майбутньому буде врожай того чи іншого виду продукції.

2. Соціальні фактори.

3. Основним засобом виробництва продукції рослинництва є земля. А вона, як нам відомо, поступово зношується і є незамінною якимось іншим засобом виробництва.

Термін «витрати», згідно з Національними стандартами бухгалтерського обліку НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та П(С)БО 16 «Витрати», визначається як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення власного капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками).

Для ефективного формування обліку, управлінцям підприємства

потрібна інформація про об'єкт витрат – продукцію, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат.

Також, для підприємства важливого значення набуває управління витратами – це процес цілеспрямованого формування витрат щодо їхніх видів, місць й носіїв та постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження [1, с. 136].

У діяльності підприємства, велику увагу слід приділяти обліку витрат. Адже саме він формує доходи підприємства (рис. 1).

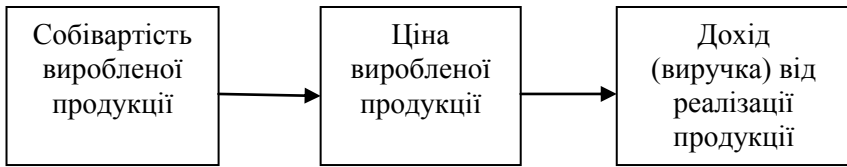

Рис. 1. Схема формування доходу (виручки) від реалізації продукції

Тож, виходячи з рисунка 1, ми бачимо, що спочатку формується собівартість продукції, яка включає в себе:

- прямі матеріальні витрати (насіння та посадковий матеріал, ПММ, засоби захисту рослин, витрати на зрошення тощо);
- прямі витрати на оплату праці (оплата праці бригадира, тракториста, комбайнера та інших другорядних робітників зайнятих у рослинництві тощо);
- інші прямі виробничі витрати (відрахування на соціальні заходи, оренда земельних паїв, амортизація тощо);
- загальновиробничі витрати (витрати на управління виробництвом; амортизація основних засобів загальновиробничого призначення; витрати на опалення, освітлення, водопостачання, інші витрати).

Саме на основі суми цих витрат формується ціна на продукцію. І вже після її продажу, в кінцевому результаті, підприємство отримує дохід.

Але великою проблемою є те, що ціна формується не тільки виходячи із собівартості, а й враховуючи рівень ринкових цін. Тому, дуже часто, підприємства отримують невисокі прибутки, або навіть збитки. Це відбувається через те, що виробники установлюють ціну на свій товар на основі ринкових, яка не завжди є достатньою для

покриття їхніх витрат. А якщо вони встановлять власну ціну, яка покриє збитки і навіть принесе прибуток, але буде вищою за ринкову, то таку продукцію навряд чи хтось придбає.

Отже, тут стає зрозумілим, що єдиний вихід отримати достатній дохід, при невисокому рівні цін, – це знизити собівартість виробництва, тобто скоротити витрати.

Великою проблемою в частині обліку витрат рослинництва на сільськогосподарських підприємствах України, є проблема повноти відображення витрат у системі обліку. Ця проблема залежить від певних факторів:

- державна влада України;
- системи оподаткування;
- тіньовий сегмент виробництва [3, с. 35].

Багато агропромислових виробників відображають витрати неповністю. Найбільший відсоток витрат, що залишається поза обліком, належить до витрат на оплату праці. Саме цей фактор сприяв появі такого терміну, як «тіньова зарплата».

Для виплати такої зарплатні використовуються кошти з «тіньових доходів», які виникли у процесі приховання у бухгалтерському обліку отриманої виручки від реалізації продукції.

Відмітимо основні причини, які спонукають до виникнення «тіньових зарплат» і тіньових доходів:

- високі ставки податків, соціальних відрахувань (ПДВ, ЄСВ);
- недосконала нормативно-правова база України у частині сільського виробництва;
- високий рівень корупції в державних і місцевих органах влади, тощо.

Тож, ці фактори заважають підприємствам нормально розвиватися. Наприклад, високі податки дуже обтяжують фінансову сторону виробництва. І взагалі, Україна – це єдина країна світу, де встановлене подвійне стягнення ПДВ. Тобто, підлягають стягненню і продавець і покупець. Саме тому існують такі поняття, як «податковий кредит» і «податкове зобов'язання». Звичайно ж, ці суми згодом повертаються, але вони на деякий час вилучаються з грошового обороту. А як ми знаємо, іноді прибуток залежить не тільки від ціни і обсягу виробництва, а й від періоду обертання коштів: чим швидший обіг – тим більший прибуток. А у випадку подвійного оподаткування, коштами підприємства, деякий час, користується хтось інший і збільшує власний прибуток.

Якщо говорити про законодавчу базу, то вона є недосконалою.

Більшість Законів та нормативно-правових актів України є універсальними для усіх галузей. Але, рослинництво має свої специфічні особливості: сезонний характер, спеціалізація, розміри підприємства тощо. Тому, державним діячам потрібно переглянути і доповнити нормативи, які б стосувалися лише даного виду господарства.

Щодо корупції, то у 2012 році Transparency International зазначили, що Україна знаходиться на 144 місці з 176 у списку найбільш не корумпованих країн світу. Такого низького показника, навіть приближеного, не займає жодна з країн Європи [4].

Виходячи з цього, не дивно, що через певну систему хабарів, можна впливати як на фактичну собівартість продукції, так і на ціну продажу.

Також слід відмітити таку проблему: забезпечення управлінського персоналу інформацією про стан витрат відбувається не завжди оперативно і вчасно, іноді навіть не в повному обсязі.

Слід зрозуміти, що інформація потрібна керівникам в якусь конкретну мить, для прийняття певного управлінського рішення. А якщо вона не надійде протягом навіть короткого проміжку часу (хвилини, години, дня), то вона стає вже не актуальною і буде прийняте інше рішення. А це може привести до збитків на підприємстві. Не даремно існує така приказка «Хто володіє інформацією – той володіє світом».

Як ми вже зазначали вище, прибуток визначається шляхом вирахування із виручки від реалізації продукції її собівартості. А собівартість продукції містить в собі витрати на її виробництво. І, виходить, чим нижчий обсяг витрат на виробництво продукції (її собівартість) – тим вищий прибуток отримає фірма.

Виходячи з цього, для підвищення рівня прибутковості підприємствам потрібно дотримуватися внести деяких аспектів в організації обліку витрат, а саме:

- забезпечити усіх робітників підприємства методичним забезпеченням (інструкції, методичні вказівки, П(С)БО та інші нормативні документи);
- кадрове забезпечення (підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації працівників підприємства);
- затвердити робочий план рахунків;
- суворе дотримання документообігу на підприємстві;
- групування витрат за їх видами;
- порядок визнання та відображення витрат у звітності тощо.

З метою підвищення рентабельності виробництва продукції рослинництва на сільськогосподарському підприємстві, можна також зазначити певні пропозиції для здійснення технологічного процесу: дотримуватися сівозмін; вносити достатню кількість органічних та мінеральних добрив; користуватися засобами захисту рослин; використовувати якісний посадковий матеріал (нові сорти, гібриди); важливо освоїти новітні енергозберігаючі і екологічні технології тощо.

Оскільки не можна одразу запровадити у виробництво всі заходи по зниженню собівартості продукції, то перевагу потрібно надавати тим, які реально можна впровадити на підприємстві, і які будуть ефективними, а саме: нададуть відчутнішу економічну віддачу; підвищать конкурентоспроможність підприємства; дадуть змогу вийти на нові ринки тощо.

Висновки. Отже, ми визначили, що підприємство повинно постійно удосконалювати облік витрат рослинництва у відповідності з новими тенденціями. Адже, час не стоїть на місці, і виробничий процес також повинен періодично оновлюватися.

Щоб підприємство залишалось конкурентоспроможним, його управлінці повинні проводити періодичний аналіз господарської діяльності. Особливо у частині обліку витрат, адже саме цей елемент облікового процесу формує собівартість виготовленої продукції. А, як нам відомо, вона тісно пов'язана з прибутком.

1. Бутинець Ф.Ф., Давидюк Т.В., Малюга Н.М., Чижевська Л.В. Бухгалтерський управлінський облік: Підручник для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. За ред. проф. Ф.Ф. Бутиця; 2-е вид., перероб. і доп. – Житомир:ПП «Рута», 2002.– 480 с.
2. «Державна Цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року №1158 за редакцією від 19.09.2007». [Електронний ресурс] // режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/cardnpd?docid=9305499>
3. Моссаковський Валерій. Концепція побудови управління витратами у сільськогосподарських підприємствах / В. Моссаковський // Бухгалтерський облік і аудит: Науково-практичний журнал. – 06/2009. – № 6. – 143 с.
4. Рейтинг корупції. [Електронний ресурс] // режим доступу: <http://smi.liga.net/actual/2012-12-06/7404389-ukraina-stala-144-y-v-reytinge-urovnya-korruptsii.htm#>